

Kouvolan kaupungin lausunto Itäradan YVA-arviointiohjelmasta

8235/11.01.00.03/2024

Tekninen lautakunta 14.11.2024

Valmistelija: johtava yleiskaavoittaja Jani Arponen, puh. 020 615 6452, jani.arponen(at)kouvola.fi

Tausta

Itärata Oy pyytää Kouvolan kaupungilta lausuntoa Itärata-hanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. YVA-arviointiohjelma on nähtävillä aikavälillä 14.10.2024-18.11.2024 lausuntojen määräajan ollessa 22.11.2024. Arviointiohjelma liitteineen on myös löydettävissä osoitteesta <https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/itarata-vantaa-tuusula-kerava-sipoo-porvoo-loviisa-myrskylä-lapinjärvi-kouvola> Hankkeen yhteysviranomaisena toimii Uudenmaan ELY-keskus, ja yhteysviranomaisen arvioinnista antama lausunto julkaistaan kuukauden kuluessa nähtävillä oloajan päättymisestä.

Itärata on Keravalta Porvoon kautta Kouvolaan suunniteltava kaksiraiteinen nopean liikenteen rata. Itärata erkaantuu länsipäässä Pasilan ja Keravan välille suunnitellusta Lentoradasta tunnelissa ja liittyy itäpäässä nykyiseen Lahti–Kouvola-rataan. Kaukoliikenteen lisäksi rata mahdollistaa Helsingin ja Porvoon välisen lähijunaliikenteen käynnistymisen. Tavarajunaliikenteen mahdollisuutta tutkitaan Keravan ja Kouvolan välillä.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa nykyistä nopeampi kaukojunaliikenne itäiseen Suomeen: Savon ja Karjalan ratoja pitkin Kuopioon, Joensuuhun ja Kainuuseen. Hanke edistää kestävästä liikkumisesta pääkaupunkiseudulta idän suuntaan ja päinvastoin sekä turvaa osaltaan itäisen Suomen huoltovarmuutta. Valmistuessaan Itärata luo nykyistä nopeamman ja sujuvamman yhteyden itäisestä Suomesta Helsinki–Vantaan lentoasemalle, jolloin se parantaa itäisen Suomen kansallista ja kansainvälistä saavutettavuutta merkittävästi. Rataa suunnitellaan yhdeksän kunnan alueelle, jotka ovat Vantaa, Tuusula, Kerava, Sipoo, Porvoo, Loviisa, Lapinjärvi, Myrskylä ja Kouvola.

Ratahankkeen suunnittelusta vastaa vuonna 2022 perustettu Itärata Oy, jonka toimialana on Lentorata-Porvoo-Kouvola nopeaan junayhteyteen liittyvän raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Itärata Oy:n omistaa valtio 51 %:n osuudella edustajanaan liikenne- ja viestintäministeriö sekä 24 kuntaa tai kaupunkia.

Itäradan YVA-menettely käsittää ympäristövaikutusten arvioinnin Itäradasta. Ympäristövaikutusten arviointi perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin (YVA-laki). Menettelyssä vertaillaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa

päätöksenteon tueksi. Hankkeen tavoitteena on löytää arviointimenettelyn pohjalta Itäradalle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita.

YVA-menettelyn aloittamista varten on laadittu nyt lausuttavan oleva YVA-arviointiohjelma, joka on suunnitelma arvioinnin kulusta, sen menetelmistä ja vuorovaikutuksesta menettelyn aikana. Varsinainen vaikutusten arviointityö tehdään YVA-ohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella. Arvioinnin tulokset kootaan edelleen YVA-selostukseen.

YVA-menettelyn aikana Itäradasta laaditaan alustava yleissuunnitelma. Suunnittelun lähtökohtana on tammikuussa 2024 valmistunut Itäradan pääsuuntaselvitys. Alustavassa yleissuunnitelmassa tarkennetaan pääsuuntaselvityksen ratalinjausvaihtoehtoja: lisäksi voidaan tutkia myös uusia ratalinjausvaihtoehtoja. Tavoitteena on, että alustava yleissuunnitelma valmistuu helmikuussa 2025.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus asetetaan tavoitteellisen aikataulun mukaan nähtäville loppusyksystä 2025. YVA-menettelyn päätyttyä hankkeesta vastaava voi tehdä valinnan jatkosuunnitteluun valittavasta vaihtoehdosta. Tämän jälkeen suunnittelu jatkuu ratalain mukaisen yleissuunnitelman ja myöhemmin ratasuunnitelman laatimisella. Suunnittelussa otetaan huomioon yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä YVA-arviointiohjelmasta ja sen ajantasaisuus.

Lausunto

Lausuntopyynnön liitteissä Itäradan YVA-arviointiohjelmasta on esitetty YVA-arviointiohjelma kokonaisuudessaan, arviointiohjelmaa tekevän konsultin työryhmä sekä työryhmän jäsenten pätevyudet, ratalinjausta ja sen ympäristöä koskevat kaavakartat sekä luonto- ja kulttuurikohteita ja ihmisten elinoloja koskevat kartat. Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on tunnistaa hankkeen vaihtoehtojen tarkastelutavat suhteessa seuraaviin tekijöihin:

- Väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvat vaikutukset.
- Maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat vaikutukset.
- Yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset.
- Luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin kohdistuvat vaikutukset.
- Ratahankeen liikenteelliset vaikutukset (vaikkei YVA-lainsäädäntö tätä arviointia edellytä).

YVA-lain mukaisissa selvitysvaatimuksissa esitetyt vaikutusten arvioinnit toteutetaan arviointiohjelman mukaan suurelta osin asiantuntija-arvioina tai vakiintuneita tutkimusmetodeja hyödyntäen. Vaikutukset on esitetty arvioitavaksi YVA-lain mukaisesti yllä mainituista tekijöistä muodostuvista kokonaisuuksista. Kouvolan kaupunki katsoo, että arviointiohjelmassa on pääosin onnistuneesti otettu huomioon YVA-menettelyn edellyttämien vaikutusten arviointi sekä esitetty perustellusti

arvioinnissa käytettävät metodit sekä arvioitu myös käytettävien metodien luotettavuutta.

Ratahankkeesta välittömästi tai välillisesti luontoon ja ihmistoimintaan aiheutuvat vaikutukset ovat varsinkin paikallisesti merkittäviä. Näiden vaikutusten arviointiin tulee myös itse YVA-arviointiohjelmassa sekä hankkeen muussa suunnittelussa kiinnittää tarkoin huomiota.

Itäradan linjausvaihtoehdot on muodostettu siten, että eri rataosuuksilla on eri määrä arvioitavia linjausvaihtoehtoja. Kouvolan kaupungin alueelle sijoittuvat linjausvaihtoehdoista Lapinjärven pohjoinen (LP) ja eteläinen (LE) vaihtoehto. Ratalinjausten, tunneleiden ja niiden suuaukkojen sekä siltojen sijainteja tarkastellaan radan alustavassa yleissuunnittelussa syksyn 2024 aikana. Lisäksi vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan vertailuvaihtoehtoa 0+, jossa Itärataa ei toteuteta. Linjausvaihtoehdot perustuvat lainvoimaiseen Kymenlaakson maakuntakaavaan. On hyvä, että toteutusvaihtoehdoissa arvioidaan myös tilannetta, jossa rataa ei rakenneta. Arviointiohjelmassa tulisi vielä esitettyä selkeämmin eritellä radan eri linjausvaihtoehtojen vaikutusten arviointitapoja vertailtavan analyysitiedon saamiseksi.

Radan jatkosuunnittelussa tulee pitää huolta, että maakuntakaavoitus on ajan tasalla koko ratalinjan ja vaihtoehtoisten linjausten alueilla. Radan yleissuunnitelman hyväksyminen edellyttää maakuntakaavojen ajan tasalla olemista. Tällä hetkellä Uudenmaan maakuntakaavassa radan Koskenkylästä Kouvolaan suuntautuva linjaosuus on esitetty vain yhteystarpeena, mikä poikkeaa Kymenlaakson maakuntakaavasta. YVA-arviointiohjelmassa tulee siis korostaa Uudenmaan maakuntakaavan päivittämistä tältä osin. Lisäksi YVA-arviointiohjelmassa tulee mainita Kouvolan kaupungin maankäytön rakennemallin päivitys sekä käynnistyvä kaupungin keskeisten alueiden yleiskaava ratalinjauksia Kouvolan alueella koskevissa suunnitelmissa.

YVA-arviointiohjelmassa on tärkeää huolehtia jatkuvasta vuoropuhelusta niin ratalinjausten lähialueen asukkaiden kuin muidenkin toimijoiden kesken. Esimerkiksi eri toimijoiden infrahankkeet, kuten esimerkiksi Fingridin Korian sähköasemaan liittyvät mahdolliset yhteystarpeet, tulee huomioida jo tässä vaiheessa riittävällä tarkkuudella.

Arviointiohjelman Suunnittelualan nykytila ja kehittyminen- osiossa esitetty ennuste Kouvolan väestökehityksestä vuodelle 2040 ei ole Tilastokeskuksen 2024 julkaiseman uusimman väestöennusteen mukainen, ja tulee täten korjata arviointiohjelman selostukseen. Radan toteutuksen vaikutusten arviointitapoja eri asemapaikkojen taajama – ja muuhun elinvoimakehitykseen pitkällä aikavälillä tulisi myös arviointiohjelmassa tutkia esitettyä tarkemmin.

YVA-arviointiohjelmassa tulisi arvioida myös radan pitkän aikavälin potentiaalisten asemavarausten selvittämistä sekä näiden sijainteja. Asemavarauksilla on potentiaalisesti huomattava vaikutus sijaintinsa lähiympäristöön, ja nämä varaukset tulee ottaa maakunta- ja kuntatasolla huomioon kaikessa maankäytön suunnittelussa. Yksi mahdollinen pitkän aikavälin tutkittava asemavaraus voisi sijaita seututie 362:n (Kausalantie) ja ratalinjauksen liitoskohdassa.

Lisätietoja: johtava yleiskaavoittaja Jani Arponen, puh. 020 615 6452, jani.arponen(at)kouvola.fi; kaupunginarkkitehti Anne Kangasniemi-Kuikka, puh. 020 615 9138, anne.kangasniemi-kuikka(at)kouvola.fi

Teknisen johtajan ehdotus:

Tekninen lautakunta päättää antaa edellä esittelytekstissä kuvatun lausunnon Itäradan YVA-ohjelmasta.

Teknisen lautakunnan päätös: